

Міністерство освіти і науки України
Інститут мистецтвознавства, фольклористики
та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України
Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Muzyki
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 4

Рівне – 2018

Редакційна колегія:

- Сверлюк Я.В.**, доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту мистецтв РДГУ;
Олексюк О.М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету ім. Бориса Грінченка;
Павелків Р.В., доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік АН ВШ України, перший проректор Рівненського державного гуманітарного університету;
Пелех Ю.В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи;
Вербець В.В., доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту соціології Рівненського державного гуманітарного університету;
Mirosław Dymon Dr. hab., prof. Uniwersytet Rzeszowski wydział muzyki;
Лісова С.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики професійної освіти Рівненського державного гуманітарного університету;
Малафійк І.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної і соціальної педагогіки та управління освітою Рівненського державного гуманітарного університету;
Дем'янюк О.Н., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання мистецьких дисциплін Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка;
Потапчук Т.М., доктор педагогічних наук, професор, кафедра пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету;
Шевчук С.І., кандидат філологічних наук, доцент кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва;
Цюлюпа С.Д., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Крижановська Т.І., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Сверлюк Л.І., кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету;
Буцяк В.І., кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра гри на музичних інструментах Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Прокопович Т.Ю., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Радковська Л.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Филипчук М.С., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри естрадної музики Рівненського державного гуманітарного університету.

*Рекомендовано вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 2 від 22.02.2018 р.)*

Мистецька освіта та розвиток творчої особистості : зб. наук. пр. / Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, Uniwersytet Rzeszowski wydział Muzyki, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Ін-т мистецтв. – Рівне : Волин. береги, 2018. – Вип. 4. – 396 с.

ISBN 978-966-416-550-8

Збірник наукових праць присвячений актуальним питанням професійної підготовки фахівців мистецького напрямку. Висвітлюються сучасні методологічні підходи розвитку творчої особистості студентів, охарактеризовано особливості музично-педагогічної діяльності.

Для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, науковців й працівників в галузі музичної педагогіки та мистецтвознавства.

УДК 7.071.5

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І.

Теорія і методологія мистецької освіти

<i>Бурчак І.С.</i> Діагностика сформованості ціннісних орієнтацій майбутніх керівників дитячим ансамблем спортивно-бального танцю.....	6
<i>Іванова Л.І., Іванова Т.В.</i> Особливості початкового етапу фортепіанної підготовки учнів музичних шкіл.....	13
<i>Сверлюк Л.І., Куницька І.В.</i> Теоретичні основи формування гуманних взаємин у дитячому хоровому колективі	19
<i>Лужна Л.М., Радковська Л.М.</i> Робота над поліфонічними творами з учнями-піаністами ДМШ (на прикладі "Нотного зошиту А. М. Бах")	26
<i>Матвійчук А.В.</i> Роль естрадного вокального ансамблю у формуванні професійних навичок майбутніх вчителів музичного мистецтва.....	32
<i>Наулік Н.В.</i> Розвиток навчального інтересу учнів-початківців в класі фортепіано.....	38
<i>Никон О.К., Остапчук М.М.</i> Формування мотивації вдосконалення виконавських навичок у самостійній роботі студентів	45
<i>Павлішин Н.В.</i> Музичний розвиток підлітків в умовах інтеграції мистецтв.....	53
<i>Пальоха О.А.</i> Роль задатків і здібностей у професійній музичній діяльності	60
<i>Піддубник В.Г., Якимчук С.Н.</i> Проблеми концертного хвилювання співаків творчого колективу.....	68
<i>Прокопович Т.Ю.</i> Педагогіка музична і музейна: сучасні тенденції взаємодії.....	74
<i>Сверлюк Я.В.</i> Методологічні підходи професійної підготовки диригента оркестрового колективу.....	80
<i>Симончук Т.Д.</i> Роль естрадної пісні у формуванні вокальної культури підлітків.....	89
<i>Радковська Л.М., Цибульська С.Ю.</i> Використання новітніх технологій на уроках музичного мистецтва в ЗОШ	95
<i>Тетєнєва Н.О.</i> Форми та методи розвитку музичних здібностей на уроках сольфеджіо в ДМШ.....	101
<i>Турчин Г.П.</i> Художні завдання диригента оркестру в роботі над музично-виразовими засобами	107
<i>Ужинський М.Ю., Капітанець Л.М.</i> Студія електронної музики як творча майстерня музиканта-інструменталіста	117
<i>Фарина Н.П.</i> Концертно-виконавська діяльність студентів-вокалістів: педагогічний аспект	124
<i>Федячко І.Б.</i> Еволюція педагогічних поглядів на процес роботи над музичним твором.....	131
<i>Хуан Ханьцзе.</i> Педагогічні умови формування готовності майбутнього вчителя музики до сценічного партнерства	138
<i>Цюлюпа С.Д., Цюлюпа Н.Л.</i> Педагогічні принципи викладання фахових дисциплін зі спеціальності "Музичне мистецтво".....	144

РОЗДІЛ II.

Сучасні виміри мистецтвознавства

<i>Miroslaw Dymon. Kształtowanie zainteresowań i umiejętności muzycznych dzieci i młodzieży w środowisku szkolnym</i>	151
<i>Блищук Н.В.</i> Творча майстерність піаніста-концертмейстера дитячого хору.....	164
<i>Буцяк В.І., Турко Н.Є.</i> Культурологічні засади появи та функціонування музичних інструментів.....	170
<i>Власюк О.П.</i> Спадщина українського мистецтва в історичній ретроспективі.....	178
<i>Трачук Л.Д., Гаврилюк С.В.</i> Тульчинське училище культури в мистецькому житті Поділля	189
<i>Галаган В.</i> Технологічні основи колективного виконавства	195
<i>Дзвінка Р.І.</i> Творчий доробок Михайла Тимофіїва в контексті еволюції сопілкового виконавства.....	204
<i>Димченко С.С.</i> Проблеми становлення та розвитку диригентського мистецтва: здобутки і перспективи.....	210
<i>Krous O.P., Pryt K.O.</i> Folklor of Volyn Polissya as an important factor of formation of national self-identity of future music teachers	220
<i>Крусь О.П.</i> Регіональний музичний фольклор – інтегральна частка духовної скарбниці нації	226
<i>Островська Г.Б.</i> Творчий портрет Лідії Сергіївни Костянець	232
<i>Петричук О.В.</i> Історико-культурні передумови формування специфікацій стилю в музиці	241
<i>Симончук І.А. Даюк Ж.Ю.</i> Артистично-театральні аспекти виконавського мистецтва у творчості провідних українських баяністів	248
<i>Сташук О.А.</i> Творчо-педагогічний феномен Олександра Панасовича Довгалока	254
<i>Столярчук Б.Й.</i> Збирач народних пісень Рівненщини Петро Степанюк.....	262
<i>Ускова А.</i> Обряд випікання весільного короваю у селі Колом'є Славутського району Хмельницької області.....	266
<i>Филичук М.С.</i> Бас-гітара в культурно-мистецькому просторі: генеза, розвиток, сучасний стан.....	275
<i>Франчук Д.</i> Історія та народнопісенна творчість села Самчики (Старокостянтинівського району Хмельницької області).....	283
<i>Цапун Р.В.</i> Українська традиція святкування масниці та відтворення обрядодій в студентському середовищі	293
<i>Чернісенко В.А.</i> Творчий доробок Євгенії Родзь через призму історії та спадкоємності	299
<i>Шерстюк Р.М.</i> Мистецьке наповнення інтер'єру культових споруд ордену кармелітів на Волині (за матеріалами праць Т. Стецького і Я. Гіжицького).....	306
<i>Шихова Г.І.</i> Зародження та розвиток української музичної освіти у XVI-XIX ст.	314
<i>Радковська Л.М., Яцук І.І.</i> Сучасна бандура: новий статус академічного і професійного інструменту.....	320

РОЗДІЛ III.

Методика музичного навчання і виховання

<i>Кардаш (Гергелюк) В.В.</i> Розвиток емоційної сфери дітей з особливими потребами засобами музичного мистецтва	325
<i>Грабik Н.В.</i> Методи творчого самовираження учнів у вокально-хоровій роботі загальноосвітніх навчальних закладів	329
<i>Гумінська О.О.</i> Науково-методичні засади самовираження учнів у музичній діяльності.....	334
<i>Гурин А.В.</i> Інструментальне музикування на уроках музичного мистецтва в загальноосвітньому навчальному закладі.....	338
<i>Карманюк Ю.В., Григорчук І.С.</i> Музичний фольклор в системі засобів музичного виховання молодших школярів.....	345
<i>Клець Т.</i> Розвиток техніки диригування у студентів музично-педагогічних спеціальностей.....	350
<i>Крет М.В.</i> Музика та її морально-виховні функції у процесі становлення особистості.....	357
<i>Лукашук О.І.</i> Роль мистецтва у професійному становленні майбутнього вчителя музики	362
<i>Крижановська Т.І., Оксенчук Д.Ю.</i> Розвиток виконавської культури учня-баяніста за методикою Петра Серотюка.....	370
<i>Пастушенко Л.А.</i> Принципи і підходи виховання естетичних смаків майбутніх учителів музичного мистецтва.....	379
<i>Пастушенко А.С., Гарбуз Т.В.</i> Вища школа в системі національно-патріотичного виховання молоді на кращих зразках народної пісенної творчості.....	386
Про авторів	393

Література

1. Бим-Бад Б.М. Педагогическая антропология: курс лекций / Б.М.Бим-Бад. – М.: Изд-во УРАО, 2002. – 208 с.
2. Гайдамака О.В., Комаровська О.А. Мистецька освіта / Нова Українська школа: Основи стандарту освіти / [Гайдамака О.В., Комаровська О.А. та ін.; за заг.ред. М.Товкач]. – Версія 1.0. – Львів, 2016. – С.58–62.
3. Козир А. В. Теорія та практика формування професійної майстерності вчителів музики в системі багаторівневої освіти [Текст] : автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.02; 13.00.04 / Козир А. В. ; Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. – К., 2009. – 43 с.
4. Комаровська О. А. Художньо обдарована особистість: сутність, реалії, розвиток : монографія / О. А. Комаровська. – Івано-Франківськ, НАІР, 2014. – 412 с.
5. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб.: Питер, 2000.. – 712 с.
6. Татенко В. А. Психология в субъектном измерении : монографія / В. А. Татенко. – К. : Просвита, 1996. – 404 с.
7. Хуан Ханьцзе. Сутність готовності майбутнього вчителя музики до сценічного партнерства / Ханьцзе Хуан // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Сер. 14: Теорія і методика мистецької освіти : зб. наук. пр. – К. : НПУ, 2017. – Вип. 22 (27), ч. 1. –с.155–159.
8. Юсов Б.П. Взаимосвязь культурогенных факторов в формировании современного художественного мышления учителя образовательной области "Искусство" / Б. П. Юсов. – И.: ИХО РАО, 2004. – 253 с.
9. Ясвин В. А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию / В. А. Ясвин. – ЦКФЛ РАО, 1997. – 248 с.

УДК 78(07): 378

Цюлюпа С.Д., Цюлюпа Н.Л.

ПЕДАГОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ "МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО"

Анотація. Аналіз психолого-педагогічних досліджень в галузі музичного мистецтва дозволив обґрунтувати педагогічні принципи викладання фахових дисциплін. В статті розкрити можливості формування знань та вмінь в процесі викладання дисципліни "Методика викладання гри на музичних інструментах".

Ключові слова: методика викладання, педагогічні принципи, інструментальне виконавство.

Анотация. Анализ психолого-педагогических исследований в жанре музыкального искусства дал возможность обосновать педагогические принципы преподавания специальных дисциплин. В статье раскрываются возможности формирования знаний и умений в процессе преподавания дисциплины "Методика преподавания игры на музыкальных инструментах".

Ключевые слова: методика преподавания, педагогические принципы, инструментальное исполнительство.

Annotation. The analysis of psychological and pedagogical researches in the genre of musical art made it possible to substantiate the pedagogical principles of teaching special disciplines. The article reveals the opportunities for the formation of knowledge and skills in the process of teaching of the discipline "Methods of teaching on how to play musical instruments."

Keywords: teaching methods, pedagogical principles, instrumental performance.

Постановка проблеми. Суттєві зміни, що відбуваються в освітньо-ському житті нашої країни, спонукають удосконалювати фахову підготовку викладача. Її особливістю стає не тільки підвищення предметної, а й методичної компетентності, що забезпечує високий професіоналізм педагогічної діяльності. Активна робота в цьому напрямку здійснюється й в галузі музичної педагогіки.

Основною складовою процесу навчання майбутніх викладачів з фахових дисциплін спеціальності "Музичне мистецтво" є інструментальна підготовка, яка передбачає здобуття теоретичних і методичних знань та практичного досвіду, пов'язаного з інструментально-виконавською та педагогічною діяльністю, сформованість музично-виконавської культури, оволодіння сучасною методикою музично-інструментального навчання учнів та студентів.

Проблема музично-інструментальної підготовки майбутніх викладачів у науковій літературі найбільш повно висвітлена і розглядається у різних аспектах: розвитку виконавських умінь (В. Апатський, О. Олексюк, О. Щолокова, Я. Сверлюк), виконавської культури та психологічної адаптації в умовах концертного виконавства (А. Карпак, В. Посвалюк), формування виконавської надійності та умінь художньої інтерпретації музики (Ю. Усов, І.Гишка), застосування історичних критеріїв національного духового інструментального виконавства (П. Круль, В. Богданов). Ці та інші дослідження направлені на формування виконавської майстерності студентів, яка проявляється у розвинутому художньому мисленні, спрямованих виконавських уміннях і навичках.

Отже, дослідження науковців глибоко розкривають виконавський аспект діяльності викладача фахових дисциплін, проте вивчення методичних засад психолого-педагогічних принципів курсу з методики викладання гри на музичних інструментах не в повній мірі розкриті у їх працях.

Метою статті є визначення педагогічних принципів викладання фахових дисциплін для майбутніх педагогів-музикантів.

Виклад основного матеріалу. Складність наукових досліджень полягає у необхідності цілісного, системного розгляду всіх компонентів методики у взаємозв'язку з виконавськими і загально-педагогічними аспектами фахової інструментальної підготовки студентів. На думку О.М. Олексюк, методична підготовка є важливою ланкою загальної системи навчально-виховного процесу вищих музичних та педагогічних закладів. Виконуючи міжпредметну функцію, вона синтезує основні психолого-педагогічні й спеціальні знання, вміння і навички, що є необхідними для тих

видів практичної діяльності, які повинен виконувати викладач. Саме такий підхід дозволяє оптимізувати цей процес відповідно до сучасних вимог. Отже, кожний навчальний курс, що входить до циклу фахових дисциплін, в даному разі – спеціальний музичний інструмент, методика викладання гри на музичному інструменті, теорія та історія інструментального виконавства – виступають органічними частинами цієї системи. Необхідно зазначити, що в курсі з методики викладання гри на музичних інструментах закладено інтегративну функцію зближення різних теорій та методики духового інструментального виконавства з народним, фортепіанним та скрипковим інструментальним виконавством.

Разом з тим простежується зв'язок курсу методики з навчальними дисциплінами психолого-педагогічного циклу – загальної педагогіки, педагогічної і музичної психології, педагогічної практики, а також професійно орієнтованих дисциплін – аналізу музичних творів, поліфонії, гармонії, інструментування. Результатом такого системного підходу є розкриття деяких закономірностей цілісної системи музичного навчання. За таким підходом зміст кожної окремої дисципліни виступає не як самостійна галузь, а як органічна частина всього процесу виконавсько-методичної підготовки.

Це досить складне завдання вимагає опори на чітку методологічну основу, яка ґрунтується на загально-дидактичних та музично-педагогічних принципах. Їх взаємодія є основою розробки навчального курсу "Методика викладання гри на музичних інструментах".

Обґрунтовуючи принципи інструментально-методичної підготовки майбутніх викладачів з музичних дисциплін, ми спиралися на відомі визначення поняття "педагогічний принцип", котрий обумовлює загальний напрям, спосіб (метод) педагогічної діяльності. Найбільш повно це поняття висвітлюється В.І. Загвязинським, який вважає, що принципи – це інструментальне, подане в категоріях діяльності вираження педагогічної концепції; це також методологічне відображення пізнання законів і закономірностей; це в решті решт – знання про цілі, сутність, зміни, структуру навчання, виражені у формі, яка дає змогу застосовувати їх для регуляції норм практики. З огляду на це розглядаємо такі принципи викладання курсу "Методика викладання гри на музичних інструментах":

Принцип інтегративності. Стосовно методичної підготовки в галузі інструментального навчання доцільним, на нашу думку, є інтегративний підхід, який передбачає застосування теоретичних і практичних знань різних навчальних дисциплін (основного музичного інструменту, історії інструментального мистецтва, аналізу музичних творів, музичної психології) у загальний інтегрований курс. Це поняття забезпечує єдність засвоєння студентами їх основних положень з екстраполяцією у методичну площину та практику виконання музичних творів.

Разом з тим, домагаючись здійснювати інтеграційні зв'язки у процесі методичної підготовки студентів, варто спиратися на принципи утворення

комплексних музично-теоретичних курсів, які були сформульовані І. Котляревським. В аспекті нашого дослідження прийнятливими для системи методичної підготовки майбутнього викладача можуть бути такі:

- висування загальних цілей, що забезпечують актуальність інтеграції і справжню цілісність курсу;
- збільшення об'єму інформації за рахунок різноаспектного використання методів та координації окремих цілей і задач кожної дисципліни.

Принцип варіативності. Цей принцип проявляється у різноманітності і гнучкості змісту, засобів, методів та організаційних форм навчання. Він спрямовується на всебічний і гармонічний розвиток особистості, тобто у змісті та методичному забезпеченні створюються найкращі умови для музично-естетичного розвитку студентів, розвитку їх творчого потенціалу та можливостей повної самореалізації.

Регулююча роль принципу проявляється у дотриманні пізнавальних можливостей студентів, врахуванні особливостей музичної освіти. Особливого значення він набуває у зв'язку з різним рівнем довузівської музично-інструментальної підготовки абітурієнтів та їх обізнаністю у питаннях з теорії інструментального виконавства. Даний принцип вимагає враховувати умови теоретичної та виконавської підготовки і набувати методичних знань в процесі її удосконалення.

Сучасний навчальний процес неможливий без орієнтації педагога на активну позицію студентів. Узагальнено це виявляється у **принципі мотиваційного забезпечення навчального процесу**. Щоб сформувати позитивне ставлення майбутніх викладачів до музично-педагогічної діяльності, самостійність та ініціативність у пошуку нових нестандартних засобів активізації музичного розвитку студентів, необхідно спиратись на їх природну допитливість, інтелектуальний потенціал.

Вирішення цих питань передбачає цілеспрямоване формування пізнавальних і творчих можливостей студентів, стимулювання різними засобами їх музичних потреб. Саме курс передбачає збагачення професійної свідомості та музично-інтелектуального досвіду студентів шляхом прослуховування музичних записів та відвідування концертів відомих музикантів; опанування різноманітної методичної літератури і вивчення передового педагогічного досвіду; максимального прояву самостійності і творчої ініціативи.

Викладання курсу "Методика викладання гри на музичних інструментах" ґрунтується на **принципі єдності теорії і практики**. Його застосування є необхідним, оскільки динамічне і процесуальне вивчення теоретичних положень у відірваності від практики, від аналізу реальних педагогічних ситуацій робить навчання схоластичним, в той час як реалізація принципу в інтегративному методичному курсі надає отриманим знанням конкретності, глибини і усвідомленості.

Одним з важливих професійних обов'язків викладача є розуміння особистісних якостей кожного студента, вміння якомога точніше визначати

його музичні здібності, а потім обирати відповідний спосіб їх розвитку. Саме тому **принцип врахування індивідуальних особливостей студентів** знаходить свою реалізацію в процесі методичної підготовки спеціалістів. Він ґрунтується на положенні, що у виконавському мистецтві найбільше цінується індивідуальність, особисте ставлення до музичного матеріалу. Відомі педагогі-музиканти (Т. Докшицер, Ю. Усов, В. Яблонський, І. Кобець, К. Мюльберг, В. Апатський, В. Швець, М. Бердієв) завжди підкреслювали, що із самого початку і до кінця навчання в студентах необхідно дбайливо пестити мистецьку індивідуальність, музичне "я". При цьому всі педагоги вважають, що робити це можна тільки шляхом розвитку самостійності студента. Адже знайти себе, виявити індивідуальні риси своєї артистичної натури людина може тільки самостійно, в процесі своєї індивідуальної діяльності. Виконання музичного твору допомагає студентам поступово охопити його в цілому, усвідомити співвідношення частин, знайти потрібне звучання і динаміку, розподілити свою увагу на весь процес виконання. Цей принцип проявляється у різних формах творчих завдань, які пропонуються студентам. Наприклад: підбір музичного репертуару до індивідуальної програми студентів різних курсів; оцінювання студентів відповідно їх музичних даних, організація концертної діяльності студентів тощо. Вищезазначений принцип активізує творчий потенціал студентів і збагачує їх педагогічний досвід.

Принцип емоційного занурення у музично-педагогічну діяльність зумовлюється тим, що музика як символічна мова, завжди вимагає індивідуального розкриття. Багатобарвна палітра виражених в музиці емоцій розвиває в людині здатність співпереживати і розуміти почуття іншої людини. Виникнення таких емоційних станів необхідно враховувати у музично-педагогічному процесі, оскільки вони тісно зв'язані з відчуттям музичної форми, досконалості виконання, підпорядкуванню технічних складностей музичного образу. У зв'язку з тим, що викладач з фаху часто зустрічається з виникненням таких емоцій, їх корекція є важливим аспектом його методичної підготовки.

Застосування цього принципу передбачає найширше залучення студентів до різних видів навчальної діяльності, зокрема самостійної інтерпретації інструментальних творів, до визначення їх навчально-розвивального потенціалу, до вибору власного репертуару. Тому у процесі методичної підготовки необхідно надавати студентам можливість пізнати себе у виховній і методичній діяльності як активного суб'єкта.

Опора на **принцип стимулювання музичного мислення** як умови виконавської інтерпретації музичних творів зумовлене тим, що повноцінне оволодіння комплексом виконавської майстерності, зокрема її специфічними інтерпретаторськими компонентами можливе лише за умов максимального розвитку активності і самостійності музичного мислення виконавця. Це зумовлено тим, що мислення в цілому, як психологічний феномен, здатне активно проникати у сутність явищ, виявляти їх протирічливі елементи і тенденції. Особливість розумової діяльності, на думку вчених, полягає в

активному оперуванні образами зовнішнього світу. Його специфіка розкривається на основі загальної концепції мистецтва як форми відображення дійсності та реконструкції його відношення до реальності, котре притаманне тому чи іншому творчому напрямку в конкретну епоху. Разом з тим художнє мислення розглядається як процес моделювання відношень суб'єкта до реальності, котрий здійснюється у вигляді корекції між сформованими базовими елементами і новими життєвими враженнями.

У галузі навчання мистецтву більшість професійних завдань мають специфіку практичного мислення. До них належать, насамперед, проблемні ситуації, які постійно виникають на індивідуальних заняттях. Вони ніколи не відокремлюються від загальних питань навчання. Отже викладачу самому потрібно визначити, які відомості і в яких умовах їх необхідно застосовувати. У зв'язку з цим постає необхідність формування музично педагогічного (методичного) мислення вчителя, що дозволяють розвивати в студентах музичне сприйняття, пам'ять, увагу, а також емоційно-вольову сферу. Вирішення педагогічних завдань вимагає від нього інтегрувати різноманітні музичні знання у систему методів і прийомів, спрямованих на вирішення навчально-виховних завдань.

Принцип опори на слухову сферу у формуванні виконавських умінь і навичок передбачає спрямованість на сприйняття музичної мови, здатність до емоційного відгуку, розвиток асоціативних і художньо-образних уявлень, а також на активізацію музично-слухових здібностей. У науково-методичній літературі постійно підкреслюється, що найпершим завданням викладача є прилучення студента до слухання музики, її глибокого сприйняття, адже відомо, що відчуття музики, як і виконання, є творчим процесом. Яскраве сприйняття музики стає важливим джерелом творчого виконання.

На цьому принципі засновуються різноманітні методи формування музично-слухових уявлень, що врешті-решт допомагає розвитку виконавської техніки. Отже, необхідно привчати студентів слухати музику, намагаючись не тільки емоційно, а й свідомо її сприймати. Так, наприклад, навіть розвиток сприйняття близьких за характером п'єс, привчає їх почути в кожній з них щось особливе, притаманне тільки цьому творові, аби виявити це у власному виконанні.

Ознайомлення з музичними творами різних жанрів і стилів дозволяє виявити характерні особливості старовинної і класичної музики, складні і синкоповані ритми сучасної музики. Відповідний аналіз музичних п'єс сприяє усвідомленому сприйманню і розвивають активність їх музичного мислення. Передумовою реалізації цього принципу є відбір музичного репертуару, засвоєння якого дозволяє організувати всі види музичної діяльності студентів.

Принцип поєднання класичного і сучасного репертуару в процесі методичної підготовки майбутніх викладачів з фаху передбачає залучення творів композиторів різних епох і напрямків. Його врахування є важливим,

оскільки серед педагогів все ще існує думка, що розвивати відчуття звуку, стилю краще на класичних творах, а емоційно-образну сприйнятливність – на романтичних. Тим самим сучасним ритмам, сучасним інтонаціям і колористичним звуковим забарвленням приділяється надзвичайно мало уваги. Все це призводить до того, що сучасна музика не сприймається студентами, а її стилістичні особливості залишаються непоміченими. Враховуючи це, в курсі значна увага приділяється розгляду музичних творів різних жанрів і стилів, виявленню їх виконавських особливостей. Отримані музичні враження допомагають майбутнім педагогам засвоїти різноманітні навички гри на музичному інструменті, специфічні прийоми звуковидобування, засоби музичної виразності. Важливо, щоб під час організації виконавських рухів налагоджувався взаємозв'язок музично-слухових уявлень з руховими відчуттями, щоб кожний прийом був зумовлений певним художнім завданням.

Висновки. Отже, аналіз науково-педагогічної і методичної літератури в галузі музичної освіти дозволив зробити наступні висновки:

- формування науково-методичних знань в галузі музично-інструментального виконавства є важливою ланкою професійної підготовки майбутнього викладача з фахових дисциплін;

- створення інтегративного курсу "Методика викладання гри на музичних інструментах" може здійснюватися на основі взаємозв'язку між спеціальними навчальними дисциплінами та дисциплінами психолого-педагогічного циклу;

- впровадження даного курсу в процес фахової підготовки майбутнього викладача музики ґрунтується на застосуванні загально-дидактичних і музично-педагогічних принципах: інтегративності, варіативності, мотиваційного забезпечення навчального процесу, єдності теорії і практики, врахування індивідуальних особливостей студентів, емоційного занурення, поступовості, стимулювання музичного мислення, опори на слухову сферу у формуванні виконавських умінь і навичок, поєднання класичного і сучасного репертуару. Реалізація на практиці цих принципів буде сприяти ефективній методичній підготовці студентів, до практичної діяльності відповідно до кваліфікації викладача з фахових дисциплін за напрямом підготовки "Культура і мистецтво" спеціальності "Музичне мистецтво".

Література

1. Апатский В.Н. Учебное пособие // Основы теории и методики духового музыкально-исполнительского искусства / В.Н. Апатский. – К., НМАУ им. П.И. Чайковского, 2006 – 432 с.
2. Посвалок В.Т. Навчальний посібник // Історія виконавства на трубі. Київська школа. Друга половина XIX-XXст. / В.Т. Посвалок. – К.; КНУКіМ, 2005. – 158 с.
3. Олексюк О.М. Навчальний посібник // Методика викладання гри на народних інструментах / О.М. Олексюк. – К.: ДАККіМ, 2004 – 135 с.

Наукове видання

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 4

Відповідальні за випуск
Сверлюк Ярослав Васильович
Шевчук Степан Іванович

Технічний редактор
Віталій Власюк

*Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів,
висвітлені у збірнику.
За достовірність фактів, точність цитат та можливі помилки
повну відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів.*

Підписано до друку 23.03.2017 р. Формат 60х84 1/16. Папір офсет.
Гарнітура «Times». Друк офсет. Ум. друк. арк. 23,02. Наклад 100 пр. Зам. 18.
Видавництво «Волинські обереги».

33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;
e-mail: oberegi97@ukr.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.

Надруковано у друкарні видавництва «Волинські обереги».